

STJÄRNBILDNING

Hur främjas internationaliseringen?

En rapport om internationaliseringen av högre utbildning
i Stockholm-Mälardalensregionen

(28 juni 2013)

Inledning

Debatten om internationaliseringen av den högre utbildningen är mer angelägen idag än någonsin tidigare. Samtidigt som det finns ett brett samförstånd kring vikten av att attrahera studenter från andra länder så har antalet internationella studenter de facto minskat sedan införandet av studieavgifter för studenter utanför EU, EES och Schweiz. Det gäller för Stockholm-Mälardalsregionen likaväl som för övriga Sverige. Hur kan internationaliseringen främjas idag och i framtiden?

Att Sveriges och även Stockholm-Mälardalsregionens högre utbildning är attraktiv för studenter från andra länder är viktigt av många anledningar. Det är viktigt för kvaliteten i utbildningen och för att främja förståelsen för andra länder och för internationella förhållanden både hos studenter och i det omgivande samhället. Men det är också viktigt för att regionens näringsliv ska utvecklas och fortsätta att vara internationellt konkurrenskraftigt. Det är även viktigt för att bidra till att möta regionens väntade brist på högutbildad arbetskraft.

Mälardalsrådet agerar mötesplats för att diskutera och driva storregionala utvecklingsfrågor. Under namnet Stjärnbildning arbetar vi tillsammans med regionens aktörer för en stark kunskapsregion med hög kompetens och innovationskraft. En del i detta arbete är frågan om en internationaliserad högre utbildning.

Under 2011 infördes studieavgifter för studenter som kommer från länder utanför EU, EES och Schweiz och som inte ingår i utbytesprogram. Universitets- och högskolerådet har presenterat statistik som pekar på en kraftig minskning av antalet studenter från dessa länder. Den totala effekten är att antalet internationella studenter minskat kraftigt i Sverige och Stockholm-Mälardalsregionen. Regeringen har mött utvecklingen med utökade stipendier under 2013. Resultatet av den satsningen är ännu inte känt, men det är något som den här rapporten kastar ljus över.

Med denna rapport vill vi undersöka effekten av olika vägval för internationaliseringen i vår egen region, samt utvärdera hur avgifterna påverkat lärosätena. Vi vill också ge en bild av vilka åtgärder som kan vidtas för att säkerställa att regionen på kort och på lång sikt är attraktiv att studera i för studenter från hela världen. Rapporten bygger på en enkät riktad till nyckelpersoner vid lärosäten i Stockholm-Mälardalsregionen.

Mälardalsrådet och Stjärnbildning hoppas att denna rapport kan vara ett underlag för fortsatt diskussion mellan politiker, näringsliv, akademi och alla andra aktörer som vill att Stockholm-Mälardalsregionen ska vara en stark kunskapsregion också i framtiden.

Anders Lönn, Generalsekreterare, Mälardalsrådet

Innehåll

Inledning.....	2
Sammanfattning.....	4
Därför behövs internationalisering av högre utbildning	6
Internationalisering och studieavgifter i Sverige	6
Internationalisering och studieavgifter i Stockholm-Mälardalenregionen	8
Effekter av införandet av studieavgifter i Stockholm-Mälardalenregionen	8
Färre antagna och färre sökande studenter.....	9
Stipendiesatsning bedöms bli utan effekt.....	10
Studieavgifternas effekter på kvalitet och utbud.....	11
Relativt liten effekt på program- och kursutbud.....	11
Inga större förändringar av antalet program och kurser	11
Tre av fyra ser inga förändringar av kvalitet	12
Svårare för lärosätena att arbeta med internationalisering	12
Näringslivet kan engagera sig mer	13
Vad krävs för att säkerställa god internationalisering?.....	14
Lärosätenas prognoser för framtiden	14
Utmaningar framöver.....	16
Metod.....	17

Sammanfattning

Internationaliseringen av den högre utbildningen värnas av många men strävar ändå i uppförsbacke idag. De senaste regeringarna, oavsett partifärg, har vidhållit en nationell strategi för internationalisering av universitet och högskolor med det övergripande målet att Sverige ska vara attraktivt för internationella studenter. Trots det minskar antalet internationella studenter. Den mest dramatiska minskningen av antalet registrerade och sökande studenter är de från länder som omfattas av de studieavgifter som infördes 2011.

Den här rapporten granskar effekterna av politiska beslut med särskilt fokus på kunskapsregionen Stockholm-Mälardalen. 57 personer med nyckelfunktion (studierektorer, programansvariga, internationellt ansvariga) vid samtliga av regionens 18 lärosäten som tar emot internationella studenter från avgiftspliktiga länder har svarat på en enkät under maj och juni månad 2013. Utöver enkätresultaten presenteras en bearbetning av nationell statistik med fokus på Stockholm-Mälardalen. Det är andra året i rad som Mälardalsrådet presenterar en rapport på området.

Stockholm-Mälardalen har bara det senaste året förlorat nästan sex av tio individuella internationella studenter (dvs. studenter utanför utbytesprogram – studenter inom utbytesprogram berörs inte av studieavgifter, oavsett hemland). Förändringen fördelar sig olika på olika lärosäten. På flera enskilda lärosäten i regionen innebär minskningen att så många som åtta av tio individuella internationella studenter försvunnit. Minskningen är allra störst vad gäller studenter från länder som sedan 2011 belagts med studieavgiftsskyldighet, det vill säga studenter från länder utanför EU/EES-området och Schweiz. Totalt sett leder denna utveckling till en kraftig minskning av internationella studenter i Sverige och Stockholm-Mälardalen.

Den övergripande prognosen är att minskningen fortsätter även framledes. Drygt fyra av tio svarande på Mälardalsrådets enkät bedömer att det blir ännu färre antagna internationella studenter från länder med studieavgifter hösten 2013 jämfört med hösten 2012. Trots en fördubbling av de statliga medlen för stipendier till avgiftsskyldiga studenter under 2013 så anger nästan nio av tio svaranden att höjningen av stipendiemedlen inte påverkat antalet sökande studenter från studieavgiftsskyldiga länder inför höstterminen. Bland anledningarna anges att internationella studenter inte nås av information rörande stipendier i tillräcklig utsträckning, samt att förekomsten av studieavgifter i sig får studenter att välja andra destinationer än Sverige för sina studier.

Sex av tio upplever ett litet intresse från näringslivet i frågan om internationalisering av högre utbildning och ingen upplever ett stort intresse från näringslivet. De åtgärder som de svarande tror kan öka näringslivets engagemang mest är: bättre information om internationella utbildningar och studenter till näringslivet i Sverige, effektivare matchning mellan jobbsökande internationella studenter och framtida arbetsgivare, samt gemensam marknadsföring akademi – näringsliv gentemot studenter och lärosäten utomlands.

På frågan om vilka de viktigaste faktorerna är för att attrahera avgiftspliktiga studenter svarar lärosätesföreträdarna att stipendier, utbildningens kvalitet och lägre studieavgifter är de viktigaste faktorerna.

Undersökningen visar att framtiden står och väger. Hälften av de svarande tror att utvecklingen kan vända på fem års sikt så att lärosätet då har en större andel registrerade studenter från studieavgiftsskyldiga länder. Hälften av de svarande tror istället på en oförändrad eller (ännu) mindre andel studenter från dessa länder.

Stipendiernas storlek och utformning, nationella och regionala strategier för internationalisering, bättre studiesocial situation och ökat engagemang från näringslivet är viktiga ämnen för fortsatt diskussion, liksom mer resurser till marknadsföring.

Därför behövs internationalisering av högre utbildning

Regeringar av olika färg samt en enad riksdag har vid flertalet tillfällen antagit mål och strategier för att fler internationella studenter ska komma till svenska lärosäten för att studera. Både för att öka kvaliteten i högre utbildning och för att öka förståelsen för andra länder och kulturer.

Högskolelagen anger att ”Högskolorna bör vidare i sin verksamhet främja förståelsen för andra länder och för internationella förhållanden”¹. Det finns också en nationell strategi för internationalisering av högre utbildning som presenterades i samband med propositionen ”Ny värld – ny högskola”² sommaren 2005. I målsättningarna framgår även några syften med internationaliseringen.

De övergripande målen är följande:

- Sverige ska vara ett attraktivt studieland för internationella studenter
- de högskoleutbildade ska vara attraktiva på arbetsmarknaden nationellt och internationellt
- universitet och högskolor ska bedriva ett aktivt internationaliseringsarbete i syfte att främja utbildningens kvalitet och förståelsen för andra länder och internationella förhållanden
- hinder för internationaliseringen ska undanröjas såväl nationellt som internationellt
- uppföljningen av högskolans internationella verksamhet ska utvecklas och förbättras

Strategin bekräftades i den efterträdande regeringens proposition ”Gränslös kunskap – högskolan i globaliseringens tid”³ när den lämnades över till Sveriges riksdag den 26 mars 2009.

Internationalisering och studieavgifter i Sverige

Från läsåret 2002/03 ökade antalet inresande studenter påtagligt varje år, för att under 2010/11 uppgå till 46 800 studenter.⁴ I den siffran ingår såväl utbytesstudenter som kommer till Sverige inom ett utbytesprogram, som individuella studenter som på egen hand ansöker och ordnar sin högskoleutbildning i Sverige.⁵ Sedan dess har dock antalet inresande studenter minskat kraftigt i Sverige, något som i stor utsträckning beror på införandet av studieavgifter.

Införandet av studieavgifter för internationella individuella studenter från länder utanför EU/EES utreddes av Studieavgiftsutredningen⁶ under Erland Ringborg 2004 – 2006. Utredningen konstaterade att införandet av avgifter för studenter inte får ske isolerat utan ”som grundbulten i en strategi vars andra delar också måste förverkligas (annars) blir det omedelbara resultatet inte den

---

¹ Högskolelag (1992:1434) 1 kap 5 §

² prop. 2004/05:162

³ prop. 2008/2009:175

⁴ *Internationell studentmobilitet i högskolan 2011/12*, UF 20 SM 1203, SCB 2012.

⁵ I statistiska redovisningar används ofta begreppet ”freemover” om individuellt kommande studenter. I den här rapporten används genomgående termen ”individuella” studenter om samma grupp, för att förenkla läsningen. Därmed behandlar rapporten två olika internationella studentgrupper: utbytesstudenter inom ramen för utbytesprogram, samt individuella internationella studenter.

⁶ dir. 2004:183

eftersträvade ökningen av antalet internationella studenter utan med all säkerhet en minskning⁷. Utredningen föreslog en strategi baserad på bland annat:

- Ökade insatser för stöd och service till internationella studenter.
- Ökade insatser för att marknadsföra enskilda utbildningar liksom den svenska högskolan i stort.
- Ökade medel till stipendier
- Underlätta arbetskraftsinvandring efter avslutade studier.⁸

Studieavgiftsutredningen låg tillsammans med en rapport från Riksrevisionen⁹ till grund för regeringens proposition "Konkurrera med kvalitet – studieavgifter för internationella studenter"¹⁰ vilken lämnades över till riksdagen 2010. Propositionen vann bifall och studieavgifterna infördes den 1 augusti 2011 för studenter från tredjeländ, det vill säga länder utan för EU/EES och Schweiz, som inte deltar i utbytesprogram.

Enligt statistik från SCB och Universitets- och högskolerådet (dåvarande Högskoleverket) uppgick antalet inresande studenter till 38 100 läsåret 2011/12, en minskning med 8 700 studenter jämfört med året innan.¹¹ Det är framför allt individuella studenter från länder utanför EU/EES och Schweiz som har blivit betydligt färre; det vill säga den grupp som berörs av studieavgifterna. Enligt en analys från dåvarande Högskoleverket minskade individuella studenter från länder utanför EU/EES och Schweiz med 79 procent efter avgiftsreformen.¹²

För Stockholm-Mälardalen innebär utvecklingen en särskilt stor utmaning. Som en betydande kunskapsregion i Europa behövs en livaktig internationell högre utbildning, inte minst sett i ljuset av att det enbart i Stockholms län kommer att saknas 73 000 högutbildade år 2030¹³. Inom regionen finns också några av Sveriges och norra Europas mest attraktiva lärosäten för internationella studenter, därför blir förändringen särskilt kännbar här.

Den negativa utvecklingen av antalet inresande studenter föranledde regeringen att i budgetpropositionen för 2013 föreslå att medlen för stipendier utökas under 2013. I den här rapporten görs en första utvärdering av hur lärosätena bedömer effekterna av regeringens höjning av stipendiemedlen.

---

⁷ <http://www.regeringen.se/content/1/c6/05/71/00/9316e296.pdf>

⁸ <http://www.regeringen.se/content/1/c6/05/71/00/9316e296.pdf>

⁹ "Rekrytering av internationella studenter till svenska lärosäten", http://www.riksrevisionen.se/PageFiles/1775/RiR_2008_22.pdf

¹⁰ prop. 2009/10:65

¹¹ *Internationell studentmobilitet i högskolan 2011/12*, UF 20 SM 1203, SCB 2012.

¹² *Färre studenter från Asien efter avgiftsreformen*, Högskoleverket, 2012.

¹³ Regionplanekontoret, Stockholms läns landsting, rapport 9:2009

Internationalisering och studieavgifter i Stockholm-Mälardalenregionen

57 internationellt ansvariga, studierektorer eller programansvariga på studieprogramsinstitutioner vid samtliga 18 lärosäten i Stockholm Mälardalenregionen som tar emot internationella studenter från avgiftspliktiga länder har svarat på en enkät från Mälardalsrådet. Frågorna handlar om hur införandet av studieavgifterna påverkat lärosätena och om insatser som kan behövas framöver för att lärosätena i regionen ska kunna attrahera och ta emot fler studenter från utomeuropeiska länder. I metodkapitlet beskrivs närmare hur studien genomförts. I det följande redovisas resultaten från enkätstudien, samt resultat från en bearbetning av nationell statistik.

Effekter av införandet av studieavgifter i Stockholm-Mälardalenregionen

Konsekvenserna av reformen år 2012, första året sedan dess införande, är att betydligt färre studenter söker sig till Sverige för att studera. Det gäller särskilt individuella studenter från tredjeland. På nationell nivå har denna grupp enligt dåvarande Högskoleverket minskat med 79 procent efter avgiftsreformen.¹⁴ Från Kina och andra asiatiska länder minskade antalet nya inresande studenter mest, från en del länder var minskningen så stor som 95 procent.¹⁵

Samtidigt har det totala antalet studenter som kommer till Sverige för att studera inte minskat lika drastiskt. Detta eftersom det minskande antalet studenter från avgiftspliktiga länder delvis har kompensats av studenter som inte är avgiftspliktiga (inom EU eller i utbytesprogram).

Hur har då förändringen påverkat Stockholm-Mälardalenregionen? Nedanstående tabell jämför utvecklingen i Sverige som helhet och Stockholm-Mälardalenregionen i synnerhet vad gäller det sammanvägda antalet inresande individuella studenter från avgiftsbelagda likväl som icke-avgiftsbelagda länder. I tabellen redovisas de nio lärosäten i regionen med högst antal internationella studenter.

Inresande individuella studenter för första gången i svensk högskoleutbildning 2010 – 2012.

	2010/11	2011/12	Förändring, antal	Förändring, procent
Sverige	14 838	5 941	- 8 897	- 60 %
Stockholm-Mälardalenregionen	4 880	2 095	- 2 785	- 57 %
Uppsala universitet	1 290	586	- 704	- 55 %
Stockholms universitet	938	435	- 503	- 54 %
Karolinska institutet	201	99	- 102	- 50 %
Kungl. Tekniska högskolan	1 332	625	- 707	- 53 %
Handelshögskolan i Stockholm	98	105	+ 7	+ 7 %

¹⁴ *Freemover-studenterna från tredje land minskade med 79 procent efter avgiftsreformen*, pressmeddelande 2012-05-23, Högskoleverket.

¹⁵ *Freemover-studenterna från tredje land minskade med 79 procent efter avgiftsreformen*, pressmeddelande 2012-05-23, Högskoleverket.

Örebro universitet	221	37	- 184	- 83 %
Mälardalens högskola	457	135	- 322	- 70 %
Södertörns högskola	134	24	- 110	- 82 %
Konstfack	51	32	- 19	- 37 %
Kungl. Musikhögskolan i Stockholm	158	17	- 141	- 89 %

Kunskapsregionen Stockholm-Mälaren har alltså på ett år förlorat nästan sex av tio av individuella internationella studenter (utanför utbytesprogrammen). Antalet individuella studenter från EU/EES-området och Schweiz har inte räckt till för att kompensera förlusten av individuella studenter från tredje land.

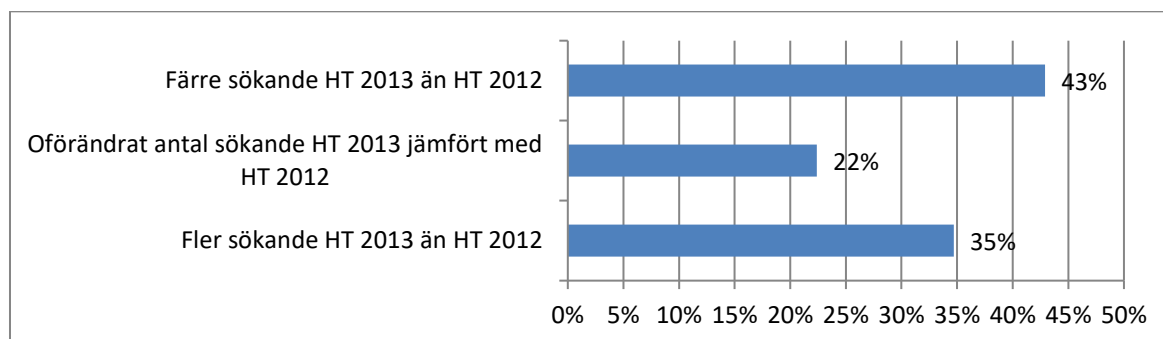
Sett till enbart gruppen internationella individuella studenter från avgiftsbelagda länder utanför EU/EES och Schweiz så skulle naturligtvis den procentuella minskningen ha varit än större. Som vi redan sett (ovan) minskade denna grupp med 79 procent efter avgiftsreformen.¹⁶ Allt talar för att denna siffra skulle vara lika stor, möjligen ännu större, för Stockholm-Mälarenregionen. Före avgiftsreformen var tre av de fem lärosäten i Sverige som hade flest internationella studenter belägna i Stockholm-Mälarenregionen (dessa var Uppsala universitet, Kungliga tekniska högskolan, samt Stockholms universitet).¹⁷

Färre antagna och färre sökande studenter

För att, som ett komplement till statistik på aggregerad nivå, granska situationen i Stockholm-Mälarenregionen, bads respondenterna i Mälardalsrådets enkätundersökning att beskriva hur sök- och antagningstrycket förändrats efter avgifternas införande. De effekter i form av dalande söktryck från internationella studenter som redovisats för riket som helhet ser ut att gälla också vid lärosätena i Stockholm Mälarenregionen inför hösten 2013.

Drygt fyra av tio svarande på Mälardalsrådets enkät redovisar att det är färre sökande studenter från studieavgiftsskyldiga länder till hösten 2013 jämfört med hösten 2012.

Hur har antalet SÖKANDE studenter från studieavgiftsskyldiga länder utanför EU, EES och Schweiz till program/kurser hos er till/inför höstterminen (HT) 2013 förändrats jämfört med HT 2012?

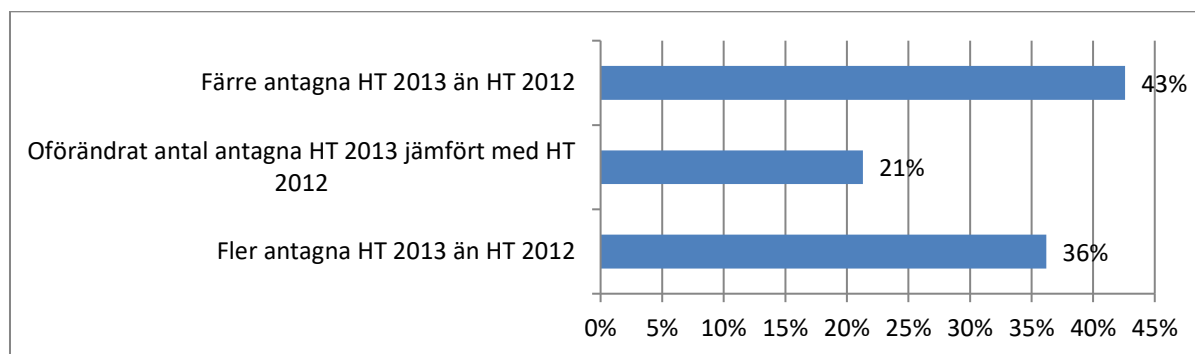
49 respondenter svarade på frågan

¹⁶ Freemover-studenterna från tredje land minskade med 79 procent efter avgiftsreformen, pressmeddelande 2012-05-23, Högskoleverket.

¹⁷ Internationell studentmobilitet i högskolan 2011/12, Högskoleverket, 2012

Drygt fyra av tio svarande på Mälardalsrådets enkät bedömer även att det blir färre *antagna* studenter från studieavgiftsskyldiga länder till hösten 2013 jämfört med hösten 2012. Två av tio svarande bedömer att antalet antagna studenter från dessa länder blir oförändrat.

Hur bedömer du att antalet **ANTAGNA** studenter från studieavgiftsskyldiga länder utanför EU, EES och Schweiz till program/kurser hos er inför HT 2013 förändrats jämfört med HT 2012?

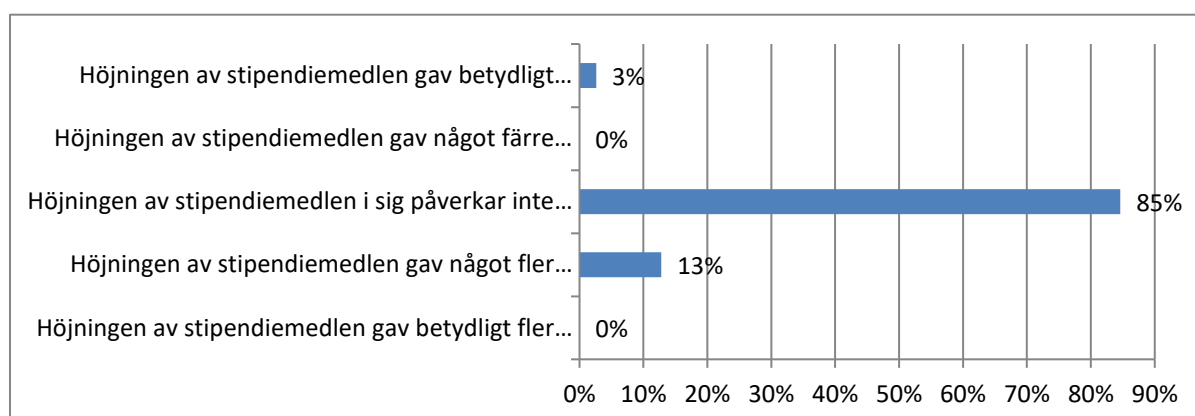

47 respondenter svarade på frågan

Stipendiesatsning bedöms bli utan effekt

Enligt budgetpropositionen 2013 fördubblades medlen för stipendier till avgiftsskyldiga studenter till totalt 100 miljoner kr per år. Dessutom fördelas som tidigare 60 miljoner kr per år till "särskilt kvalificerade studenter". Trots denna ökning så anger nästan nio av tio svaranden att höjningen av stipendiemedlen inte nämnvärt påverkat antalet sökande studenter från studieavgiftsskyldiga länder inför höstterminen 2013. Bland anledningarna anges att internationella studenter inte nås av information rörande stipendier i tillräcklig utsträckning, samt att förekomsten av studieavgifter i sig får studenter att välja andra destinationer än Sverige för sina studier.

Hur bedömer du att antalet **SÖKANDE** studenter från studieavgiftsskyldiga länder till program/kurser hos er till/inför HT 2013 påverkats av beslut om utökade stipendier?

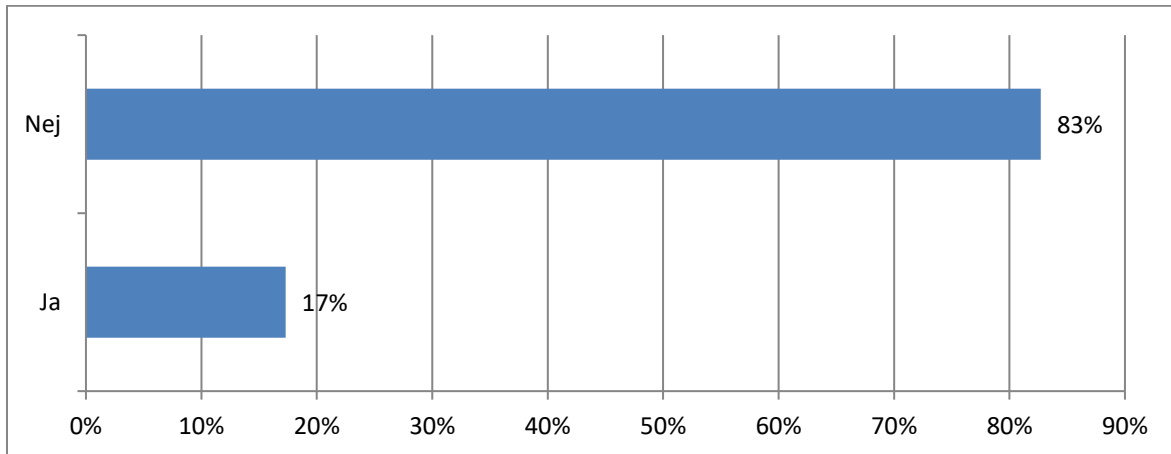
Totalt 39 respondenter svarade på frågan

Studieavgifternas effekter på kvalitet och utbud

Relativt liten effekt på program- och kursutbud

Färre än var femte svarande i undersökningen uppger att program-/kursutbudets innehåll i deras verksamhet förändrats på grund av studieavgifterna. Bland de som har förändrat innehållet uppger de flesta att program fått ställa in eller fortsätta med mindre resurser och antal studenter.

Har program-/kursutbudets innehåll förändrats på grund av införandet av studieavgifter?

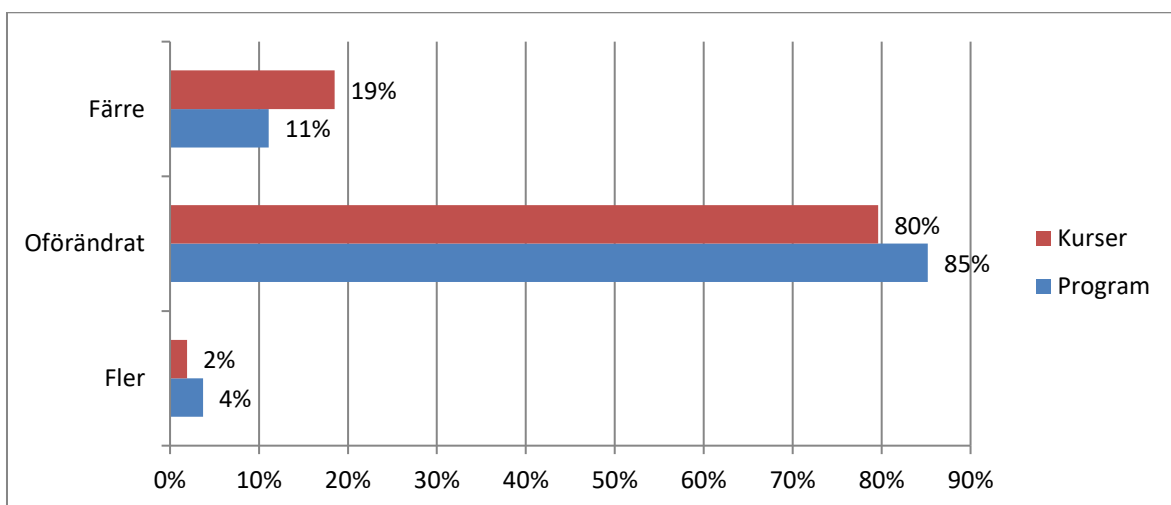

52 respondenter svarade på frågan

Inga större förändringar av antalet program och kurser

Även när det gäller program/kurser som erbjuds i verksamheten svarar de allra flesta att avgifterna inte inneburit någon förändring. Det är något fler som uppger att det har blivit färre program/kurser än vad det är som uppger att det blivit fler program/kurser.

Har antalet program/kurser ni erbjuder förändrats på grund av införandet av studieavgifter?

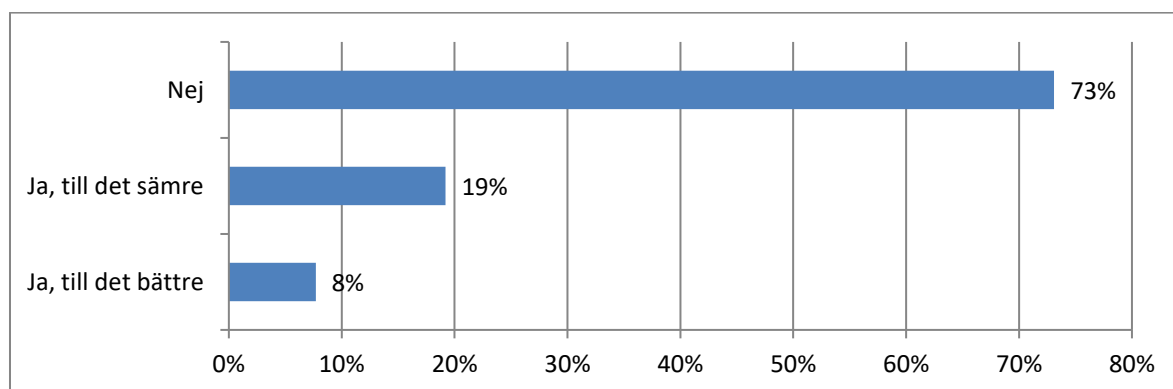

Totalt 54 respondenter har svarat på frågan

Tre av fyra ser inga förändringar av kvalitet

En majoritet av de svarande uppger att kvaliteten i verksamheten inte har påverkats av införandet av studieavgifter. Fler respondenter anser dock att kvaliteten blivit sämre än de som anser att den blivit bättre.

Finns det exempel på din institutiton/ditt lärosäte där kvaliteten förändrats på grund av införandet av studieavgifter?

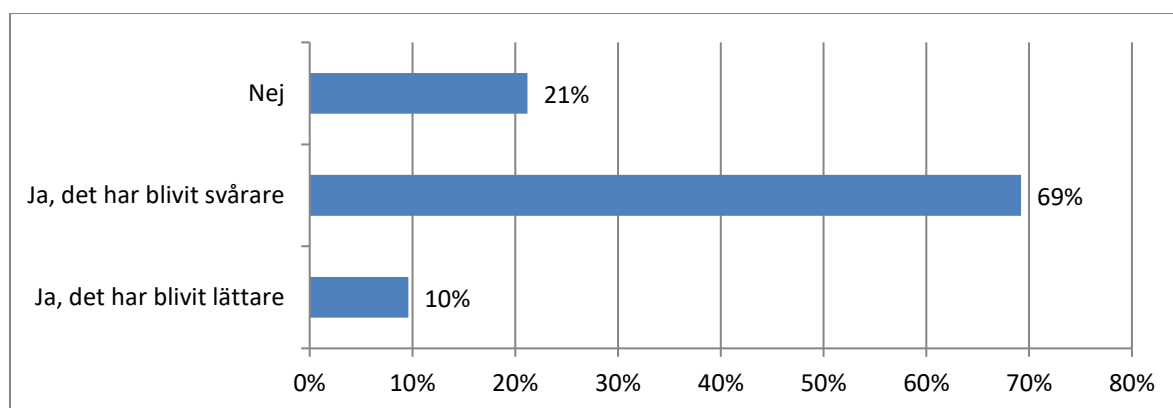
Totalt 52 respondenter har svarat på frågan

Bland de som anser att kvaliteten förändrats och som kompletterat sina svar med text framkommer bland annat följande: "Vi har inte samma internationella prägel på våra utbildningar vilket påverkar framförallt studenterna i negativ riktning." "Studenternas perspektiv har blivit snävare." "Mindre blandad studentgrupp." "Detta gör våra studenter sämre rustade för en internationell karriär"

Svårare för lärosätena att arbeta med internationalisering

På frågan om förutsättningarna för att arbeta med internationalisering har förändrats på grund studieavgifterna menar fler än två av tre att det har blivit svårare att arbeta med frågan.

Har förutsättningarna att arbeta med internationalisering av högre utbildning förändrats på grund av införande av studieavgifter?

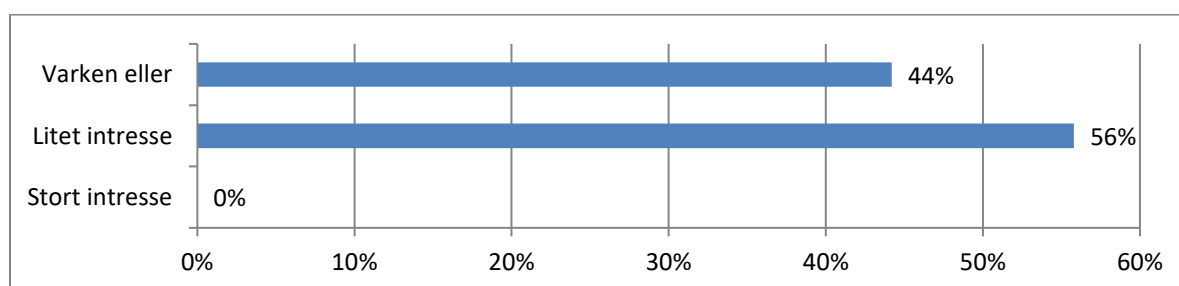
Totalt 52 respondenter har svarat på frågan

Bland de som valt att motivera sina svar återfinns kommentarer som att arbetet "kräver mer marknadsföring av programmen utomlands", "kräver även en del arbete med att hitta nya internationella samarbeten kring programutbudet", samt att "alla aspekter av studieadministrationen måste anpassas till förfrågningar från internationella studenter".

Näringslivet kan engagera sig mer

Över hälften av de som svarat på enkäten upplever att näringslivets engagemang för att svenska lärosäten ska kunna attrahera utomeuropeiska studenter är litet. Ingen respondent uppger att intresset är stort hos näringslivet.

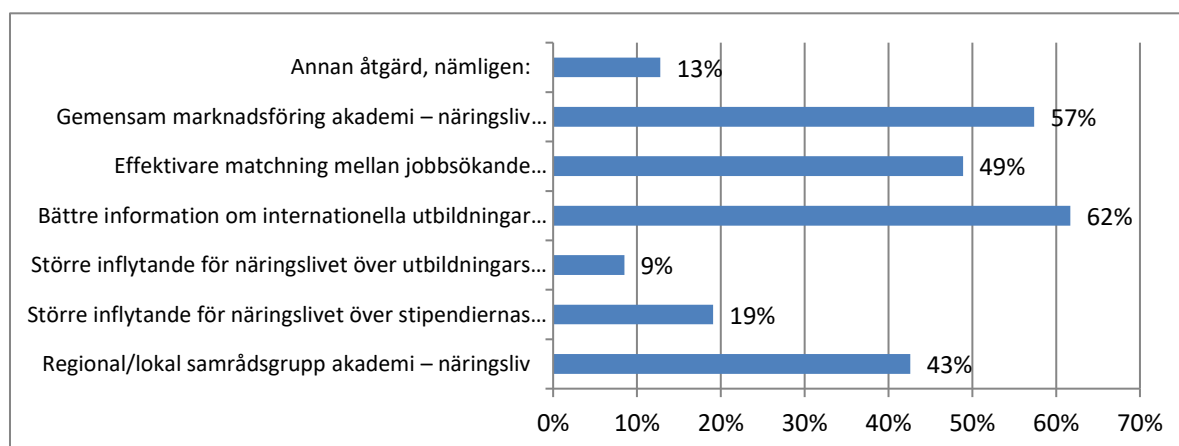
Hur upplever du näringslivets (företag, arbetsgivarorganisationer etc.) engagemang för att svenska lärosäten ska kunna attrahera studenter från studieavgiftsskyldiga länder?

Totalt 52 respondenter har svarat på frågan

När respondenterna får lista åtgärder som kan bidra mest till att öka näringslivets engagemang så framträder följande som de viktigaste åtgärderna: bättre information om internationella utbildningar och studenter till näringslivet i Sverige, effektivare matchning mellan jobbsökande internationella studenter och framtida arbetsgivare, samt gemensam marknadsföring akademi – näringsliv gentemot studenter och lärosäten utomlands.

Vilka tre åtgärder tror du bidrar mest till näringslivets engagemang för en god internationalisering av högskolan i framtiden?

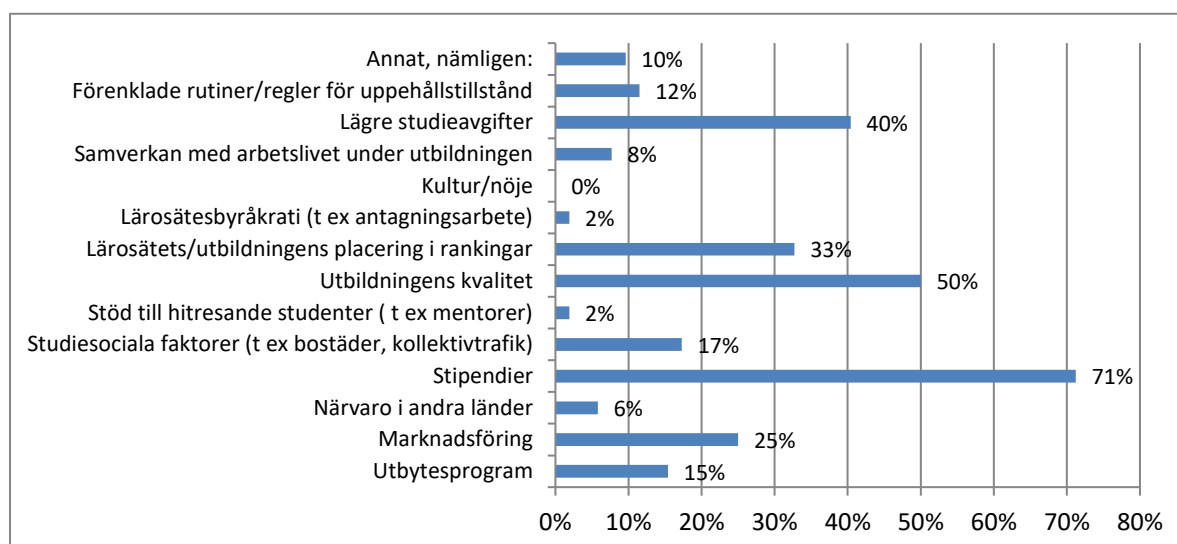

Totalt 47 respondenter har svarat på frågan

Vad krävs för att säkerställa god internationalisering?

På frågan om vilka de viktigaste faktorerna är för att attrahera avgiftspliktiga studenter svarar lärosätetsföreträdarna att stipendier, utbildningens kvalitet och lägre studieavgifter är de viktigaste faktorerna.

Vilka tre faktorer upplever du som viktigast för att attrahera avgiftsskyldiga studenter till utbildningen?

Totalt 52 respondenter har svarat på frågan

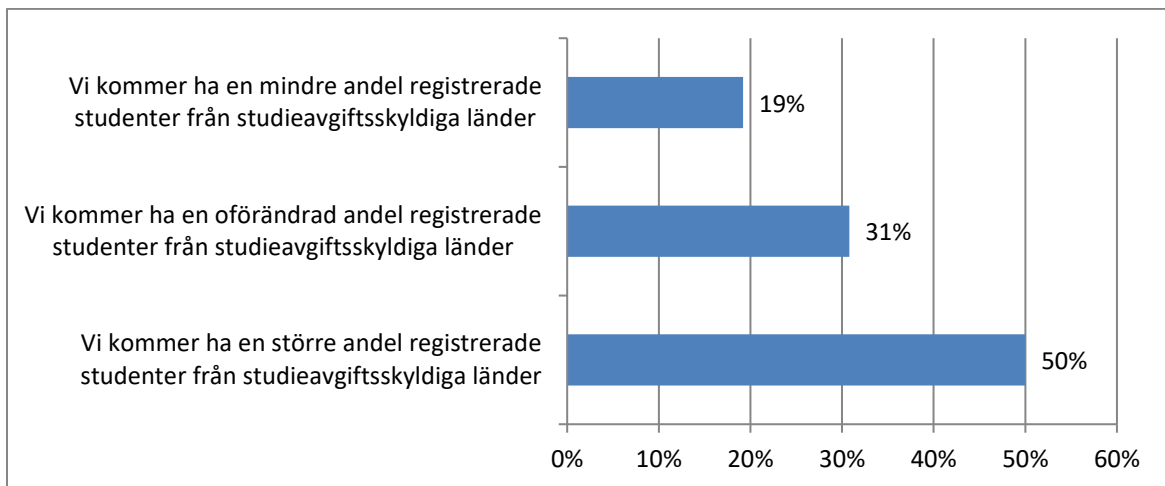
Bland de respondenter som valde "Annat" med möjlighet till fritextsvar anges sådant som "bostäder", "språk", "riktade avtal med universitet man vill ta emot studenter från", samt "slopa studieavgiften".

En fördjupningsfråga ställdes också till de respondenter som angett "studiesociala faktorer" som en av de viktigaste faktorerna i föregående fråga; "vilka åtgärder kan förbättra studiesociala faktorer så att studieavgiftsskyldiga studenter attraheras?". Frågan besvarades med öppna svar och bland kommentarerna märks främst hjälp med bostäder (vilket nämns av samtliga), samt stöd till utländska studenter att förstå svensk kultur och svenska samhällsfunktioner.

Lärosätenas prognoser för framtiden

Lärosätetsföreträdarna ombads i enkäten att göra en bedömning av antalet studenter från avgiftspliktiga länder i framtiden. Resultatet visar att framtiden står och väger. Hälften av de svarande tror att utvecklingen kan vända på fem års sikt så att lärosätet då har en större andel registrerade studenter från studieavgiftsskyldiga länder. Av de frivilliga kommentarerna till frågan framgår att en anledning till det är att man långsiktigt tror på lärosätets förmåga att nå ut med marknadsföring och kvalitet. Hälften av de svarande tror istället på en oförändrad eller (ännu) mindre andel studenter från dessa länder.

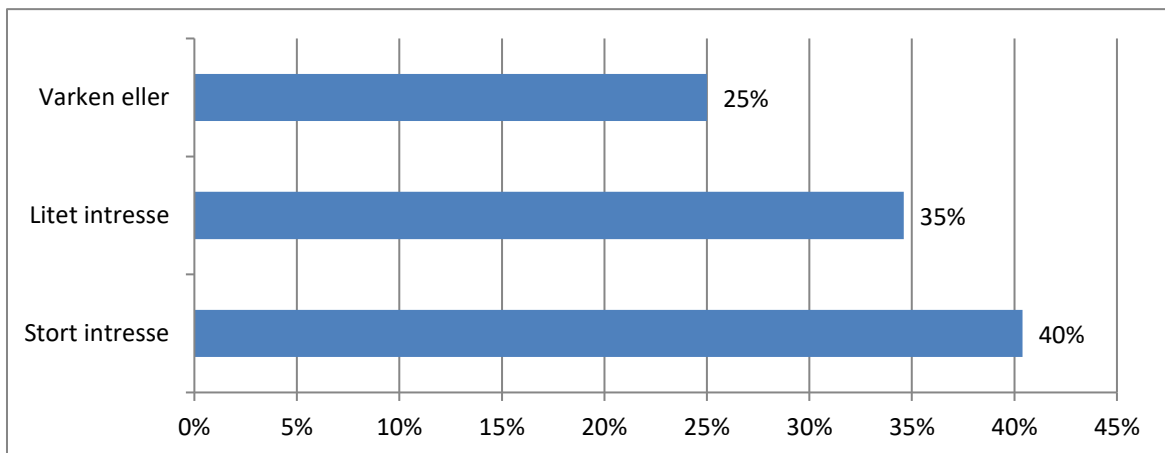
Vad tror du om utvecklingen inom ditt eget verksamhetsområde på fem års sikt?

Totalt 52 respondenter har svarat på frågan

Många svaranden upplever ett relativt högt engagemang i den egna organisationen i frågan. De som upplever ett stort intresse på det egna lärosätet är fler än de som upplever ett litet intresse.

Hur upplever du engagemanget för att attrahera studenter från studieavgiftsskyldiga länder på det lärosäte där du jobbar?

Totalt 52 respondenter har svarat på frågan

Utmaningar framöver

Mälardalsrådet vill bidra till en diskussion och idéutveckling om hur Stockholm-Mälardalen även i framtiden ska kunna attrahera och ta emot fler studenter från andra länder, inom och utom Europa. Det är viktigt för hela regionens utveckling; inte bara för den högre utbildningen, utan i förlängningen också svenska arbetsgivares förmåga att rekrytera och behålla kompetent arbetskraft. För ett litet land som Sverige är det viktigt att attrahera de främsta internationella talangerna till studier, forskning och arbete. Det stärker vår position i den globala ekonomin.

Utan att ta ställning till vilka åtgärder som är viktigast listar vi här ett antal områden som förtjänar fortsatt diskussion och analys. Mälardalsrådet kommer att ta initiativ till att regionens aktörer kan mötas för att diskutera nedanstående och andra utmaningar. Utmaningarna och områdena för fortsatt diskussion har tagits fram av Mälardalsrådet efter samtal med myndigheter samt representanter för näringsliv, akademi och politik i Stockholm-Mälardalen:

- **En högre utbildning av god kvalitet** är den enskilt viktigaste faktorn för att attrahera fler internationella studenter. Diskussionen om hur högskolan kan utvecklas och vilka resurser den tilldelas bör hållas ständigt aktuell, i centrum för Sveriges och Stockholm-Mälardalens tillväxtpolitik.

Därutöver finns ytterligare åtgärder som kan genomföras för att öka inflödet av utomeuropeiska studenter och främja en god internationalisering av den högre utbildningen.

- **Fler stipendier.** Ett kraftigt utökat och attraktivt stipendieprogram är en viktig åtgärd för att stärka Sverige som studiedestination. Det behövs betydligt mer omfattande stipendieprogram än de som idag delas ut, vilket föreliggande rapport indikerar tydligt.
- **Lägre anmälningsavgifter.** Sverige tar idag ut en anmälningsavgift på 900 kronor vilket är en tillräckligt hög summa för att skrämja bort begåvade studenter från fattigare länder. En sänkt anmälningsavgift är ett billigt sätt att ge alla begåvade studenter en möjlighet att söka studier i Sverige.
- **Större resurser till marknadsföring.** Antingen via öronmärkta resurser till lärosätena, eller genom ett tydligare uppdrag till exempelvis Svenska institutet.
- **Studenternas studiesociala situation.** Det är viktigt att studenter som kommer till Sverige är trygga i att det finns en god boendesituation och att allt det som påverkar studierna fungerar. Nybyggnationen av studentbostäder bör underlättas.
- **Förändrad migrationslagstiftning.** Det regelverk som råder idag gör det svårt för internationella studenter att både komma in i landet och att söka jobb efter avslutad examen, Regelverket bör därför ses över.
- **Skapa en nationell samlad politik för internationalisering.** Ett politiskt helhetsgrepp behöver tas nu när avgifterna har införts och vi kan se konsekvenserna av dem. Regeringen behöver ta till sig samtliga ovanstående synpunkter och återkomma med ett åtgärdsprogram för att vända utvecklingen. På ett motsvarande sätt kan vi som är aktörer på regional nivå sluta oss samman kring regionala handlingsplaner.

Metod

Enkätstudien och statistikbearbetningen har genomförts av Agenda PR på uppdrag av Mälardalsrådet.

Totalt deltog respondenter från samtliga av de 18 lärosätena i regionen som erbjuder program och kurser för internationella studenter. Respondenterna bestod av studierektorer och programansvariga vid lärosätenas olika institutioner samt av personer med lärosätesövergripande ansvar för internationalisering.

Enkäten besvarades av 57 av totalt 140 respondenter vid följande lärosäten: Ersta Sköndals Högskola, Försvarshögskolan, Karolinska institutet, Gymnastik- och idrottshögskolan, Sophiahemmets högskola, Konstfack, Kungliga Musikhögskolan i Stockholm, Kungliga Tekniska Högskolan, Mälardalens Högskola, Operahögskolan, Södertörns Högskola, Stockholms universitet, Tekniska högskolan, Teologiska högskolan, Handelshögskolan i Stockholm, Röda korsets högskola, Uppsala universitet och Örebro universitet.

Enkäten skickades ut som en webbenkät till respondenternas personliga e-postadresser. Första utskicket gjordes den 28 maj och påminnelser gick ut den 3, 10, samt 13 juni. Enkäten stängdes den 19 juni. Inga samband har noterats mellan dem som valde att inte svara.

Även om urvalsgruppen och antalet respondenter är få så befinner de sig alla i positioner där de var och en representerar ett stort samhällsintresse och har mycket goda insikter i hur arbetet med internationalisering bedrivs på lärosätena och hur studieavgifterna påverkat dem. Dessa personers bild av internationaliseringsarbetet är därmed fullt relevant att ha som grund för att diskutera problem och framtida lösningar. Vad Mälardalsrådet känner till är detta den enda studien som gjorts under 2013 kring hur avgifterna påverkat lärosätena i just Stockholm Mälardalregionen.

Mälardalsrådet är en samverkansorganisation för kommuner och landsting i Stockholm-Mälardalen. Vi arbetar för en internationellt konkurrenskraftig och hållbar storstadsregion, som är attraktiv att leva och verka i.

Stjärnbildning drivs av Mälardalsrådet tillsammans med regionens aktörer för att utveckla och synliggöra Stockholm-Mälardalen som kunskapsregion.

